

**Problemy przekładu
na język
zdominowany**

Hanna Makurat-Snuzik

Problemy przekładu na język zdominowany

Obcość w tłumaczeniu rozpatrywana
w kontekście nierównej pozycji języka
wyjściowego i docelowego

Na przykładzie translacji dzieł
literatur słowiańskich na język kaszubski

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2019

Recenzje

Prof. dr hab. Ewa Sławkowa

Dr hab. Lucyna Spyrka

Redakcja wydawnicza

Aneta Lica

Projekt okładki i stron tytułowych

Filip Sendal

Skład i łamanie

Mariusz Szewczyk

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-769-9

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Spis treści

Wstęp	9
1. Przekłady na języki zdominowane	13
1.1. Zagadnienie asymetrii językowej rozumianej jako nierówna pozycja języków	13
1.2. Rola przekładów na języki słabe w zglobalizowanym świecie	23
1.2.1. Opór kultur zdominowanych wobec globalizacji	23
1.2.2. Tłumaczenia na etnolekty zdominowane wobec przekładów na języki mocne w dobie globalizacji	27
1.3. Funkcje przekładów na języki słabe	30
2. Obcość w przekładzie rozpatrywana w kontekście nierównej pozycji języka wyjściowego i docelowego. Teoria badawcza i metodologia badań	35
2.1. Tłumaczenie jako przekraczanie kultur	35
2.2. Obcość w przekładzie odniesiona do kultur dominujących i zdominowanych	36
2.3. Metodologia badań	44
3. Przekłady na kaszubszczyznę rozpatrywane w kontekście asymetrii językowej	49
3.1. Język kaszubski jako język zdominowany	49
3.2. Przegląd tłumaczeń dzieł literatur słowiańskich na język kaszubski	54
3.2.1. Wypisy kaszubskich przekładów oraz badania dotyczące translacji na kaszubszczyznę i z języka kaszubskiego	54
3.2.2. Przekłady z języka polskiego	55
3.2.3. Przekłady z innych języków słowiańskich	65
3.3. Przekłady dzieł literatur narodowych na kaszubszczyznę w kontekście nierównej pozycji języków wyjściowych i języka docelowego	70
4. Przekład na kaszubszczyznę związków frazeologicznych	75
4.1. Frazeologizmy w kontekście badań nad przekładem	75
4.2. Frazeologizmy w przekładach dzieł literatur słowiańskich na kaszubszczyznę	79
4.2.1. Frazeologizmy przełożone syntagmatycznie	82
4.2.2. Nowe okazjonalne struktury, stworzone na użytek tekstów docelowych	91

4.2.3. Struktury mające odmienne znaczenie niż jednostki frazeologiczne użyte w pierwowzorach	95
4.2.4. Frazeologizmy, które zostały pominięte przez autorów translacji w tekstach docelowych	98
4.2.5. Frazeologizmy, dla których autorzy tłumaczeń starali się znaleźć opisowe wykładnie	100
4.2.6. Frazeologizmy, dla których tłumacze znaleźli ekwiwalentne struktury w języku docelowym	103
4.2.7. Związki frazeologiczne wprowadzone do tekstów docelowych, które w tekstach źródłowych nie miały odpowiedników będących frazeologizmami	107
4.3. Słabość zdominowanego systemu kaszubszczyzny przejawiająca się w przekładzie struktur frazeologicznych	113
5. Realia kulturowe	119
5.1. Tłumacz jako pośrednik między kulturą wyjściową i docelową	119
5.2. Przetransponowanie do tekstów docelowych nazw realiów kulturowych	121
5.3. Problemy z przekładem na kaszubszczyznę rosyjskich i polskich realiów kulturowych	125
5.4. Eliminacja elementów „trzeciej kultury” w przekładach na język kaszubski	134
5.5. Kaszubszczyzna jako system niegotowy na przyjęcie elementów obcych kultur	148
6. Przekład na kaszubszczyznę nazw własnych	153
6.1. Problemy związane z przekładem onimów	153
6.2. Przekład na kaszubszczyznę intencjonalnych imion własnych	159
6.3. Techniki translatorskie stosowane przez kaszubskich tłumaczy w odniesieniu do nieintencjonalnych imion własnych	166
6.4. Napięcia między swojskością a obcością odzwierciedlone w przekładach nazw własnych na kaszubszczyznę	176
7. Ekspansja i redukcja w przekładach dzieł literatur słowiańskich na język kaszubski	181
7.1. Ekspansja i redukcja jako strategie translatorskie	181
7.2. Problem nieposzanowania tożsamości Innego w przekładzie przejawiający się w ekspansji i redukcji	183
7.2.1. Wprowadzenie treści nieobecnych w pierwowzorze z powodów ideowych	184

7.2.2. Rozszerzanie tekstów docelowych umotywowane względami artystycznymi	188
7.2.3. Technika redukcji stosowana w przekładach na regionalny język kaszubski	192
7.3. Ekspansja i redukcja jako strategie wyrażające nierówności między językiem regionalnym a językami narodowymi	198
Zakończenie	201
Wykaz dzieł literatur słowiańskich tłumaczonych na język kaszubski	209
Bibliografia	215
Summary. Problems of translation into a dominated language. Alienation in translation considered in the context of the uneven position of the source and target language. On the example of translation of works of Slavic literature into Kashubian language.	231
Skrodzenié. Problemě dolmaczënkù na zdominowóny jãzëk. Cëzosc w tołmaczënim rozezdrzëwónò w kònteksce nierówny pòzycji zdrzódłowégò i docéłowégò jãzëka. Na przëkładze translacji dokazów słowiańszczi lëteraturów na kaszëbsczi jãzëk	235